

De Clercq Leon August

Leon August De Clercq werd op 22 mei 1891 geboren in Heusden (1). Leon was brouwer. Hij was als enig kind voorbestemd om de opvolging van de brouwerij 'De Klok' te verzekeren (2). Leon was nog niet gehuwd en woonde met zijn ouders op de Dorpplaats (3).

Leon was soldaat 2de klasse (lichting 1911, stamnummer 105/56743) bij het 5de Linieregiment, 1ste Bataljon, 3de Compagnie (4 en 5). Dit blijkt ook uit de brieven naar zijn ouders. Om zijn studies aan de 'Brouwerijschool' te Gent te kunnen verder zetten was hij voor zijn militaire dienst overgeplaatst naar het 2de Linieregiment (stamnummer 57376). Gent was toen immers de garnizoenstad van dit regiment.

Op 29 juli 1914 werd Leon door de mobilisatie weer opgeroepen. Op 1 augustus moest hij in Antwerpen zijn (6). Zijn vader schreef na de oorlog dat Leon wegens ziekte een maand verlof had gekregen (2 en 4).

Daar hij zijne studiën ~~en~~ begeerde voort te zetten in de Brouwerijschool te Gent, werd hij overgeplaatst naar het 2de linie, ~~en~~ in garnizoen te Gent, matrikuulnr 57376.

Toen in Oogst 1914 zijne klas werd binnengeroepen was hij ziek. Zich hersteld voelende vervoegde hij zijn Korps, het 5de linie te St Bernard den 25 Oogst 1914.

"Daar hij zijne studiën begeerde voort te zetten in de Brouwerijschool te Gent, werd hij overgeplaatst naar het 2de Linie, in garnizoen te Gent, matrikuulnr 5737(6)"

"Toen in Oogst 1914 zijne klas werd binnengeroepen was hij ziek. Zich hersteld voelende vervoegde hij zijn Korps, het 5de linie te St Bernard den 25 Oogst 1914."

Twee fragmenten uit door vader Gustaaf De Clercq(na de oorlog) geschreven brieven (2)

Leon als een fiere jonge soldaat (2)

Leon schreef op 27 augustus zijn ouders: hij verbleef dan in Hemiksem (St-Bernard) en 's anderendaags moest hij op bezoek bij de dokter. Waarschijnlijk vervoegde Leon het 5de Linierregiment op 29 augustus. Het regiment verbleef toen in de buurt van Lier en Ranst. Van 30 augustus tot 3 september voerden de soldaten versterkingswerken uit te Schilde en voor het fort van Oelegem: bredere loopgraven graven, prikkeldraadversperringen opwerpen en het schietveld verruimen door bomen te vellen (6). In een niet-gedateerde brief schreef hij aan zijn ouders onder andere dat hij in Oelegem bezig was met het graven van loopgrachten.

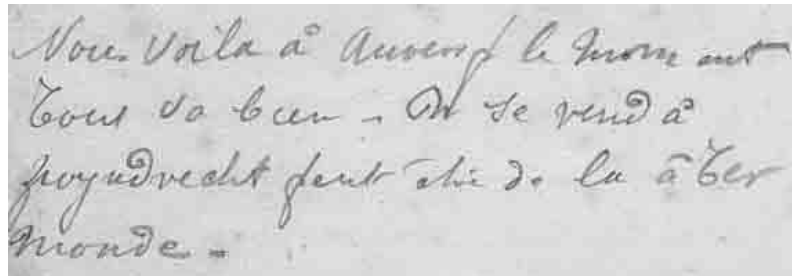
Hemiksem 27 Août 1914
 Bien Chers Parents,
 Je suis bien arrivé à Anvers, de
 là on m'a envoyé à Hemiksem
 "St Bernard". J'attends ici d'être
 porté sur la ligne de feu. J'espère
 demain la visite de mes parents. Je vous
 ferai parvenir les nouvelles. Vous
 trouvez bien logé et nourri.
 Tout va bien. Comment cela va-t-il
 Beaucoup de compliments à
 vous tous. Votre fils revêtu
 Leon Debliecq
 Soldat au 5e de ligne 1er bataillon
 3e Compagnie,
 2e division d'armée

Niet-gedateerde brief van Leon aan zijn ouders (waarschijnlijk geschreven op 2 september 1914) (2)

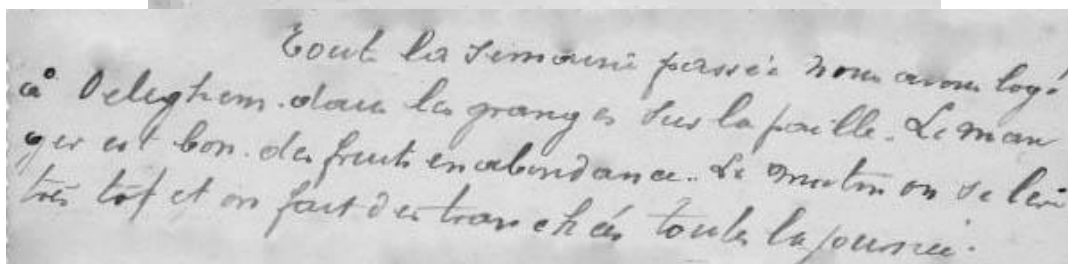
Brief naar zijn ouders gedateerd op 27 augustus 1914: goed logement en goed eten (2)

Bien Chers Parents
 Je suis pour le moment à Oelegem
 à 2 heures d'Anvers. Bien nourri.
 Bien logé. Je m'y porte très bien.
 Il est presque certain que nous ne
 partirons plus d'ici. J'ai passé
 1 nuit à Anvers. 2 jours à Hemiksem
 dépôt / 2 jours à Lierre. on nous
 avait fait de la tranchée. J'ai gagné
 temons je suis à Delghem près de
 Wijneghem / Fort.
 Comment cela va-t-il
 très bien j'espère. et comment va
 tout le monde. Jan Bonne. Jean.
 Un gros S.O.S.
 Votre fils respectueux.
 Leon
 5e Rég^t de Ligne
 1er Bat. 3e 2e division d'armée

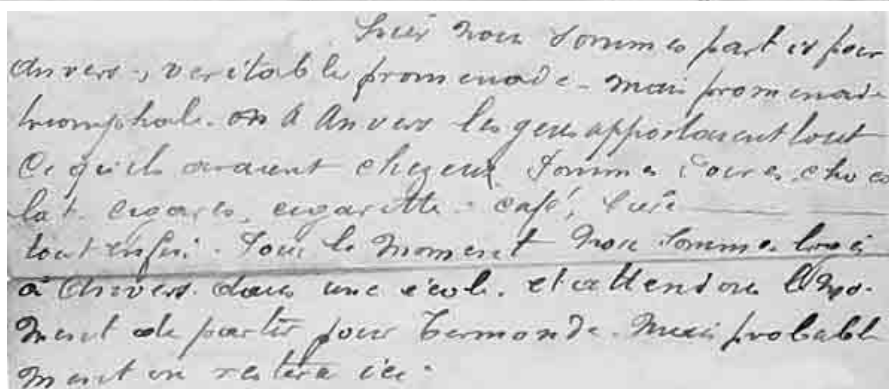
Op 4 september waren de soldaten van het 5de Linieregiment op kantonnement in Lier (6). Leon schreef dat hij op weg was naar Zwijndrecht. En van daaruit ging hij verder trekken naar Dendermonde. Op 6 september schreef Leon weer naar zijn ouders. Hij had een hele week in Oelegem in schuren op stro geslapen. Het eten was er goed geweest. Ze hadden fruit in overvloed. 's Morgens hadden ze telkens vroeg moeten opstaan. De hele dag hadden ze aan de loopgraven gewerkt.

Voilà à Anvers le moment
tout va bien. On se rend à
Zwijndrecht pour aller à
Dendermonde.

Tout la semaine passée nous avons logé
à Oelegem. dans la grange des la famille. Le man-
ger est bon. des fruits en abondance. Le matin on se lève
tôt et on fait des tranchées toute la journée.

Leur nous donne le pain et pour
dinner, véritable promenade. mais promenade
triumphale. On à Anvers les gens apportent tout
ce qu'ils ont chez eux. Souffles, Cigarettes, café,
lat. croissants, cigarettes, café, tout
tout enfin. Tout le moment nous sommes
à Anvers. dans une école. et attendons. Attend-
ment de partir pour Dendermonde. mais probable-
ment on restera ici.

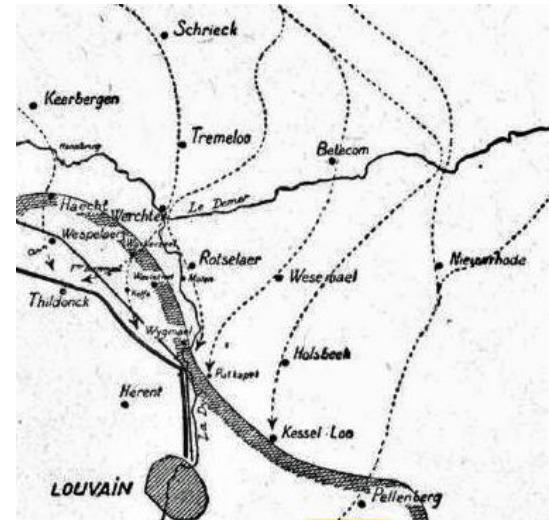
Fragmenten uit brieven die Leon aan zijn ouders schreef op 4 en 6 september 1914 (2)

Op 5 september waren ze naar Antwerpen vertrokken. Leon beschreef de mars als een 'trionfantelijke wandeling'. De Antwerpse bevolking begroette de soldaten door hen te overladen met appels, peren, chocolade, sigaren, sigaretten, koffie, bier, ... Ze verbleven op 6 september in een Antwerpse school in afwachting dat ze naar Dendermonde gingen gestuurd worden. Op 5 september had het 5de Linie inderdaad het bevel gekregen om naar de linker Scheldeoever te marcheren. Dit hield verband met de Duitse aanval op Dendermonde. Een tegenbevel bracht hen echter naar het Kiel. (6)

Op 7 en 8 september was het 5de Linie weer in Ranst. 's Anderendaags werd Leon met zijn makkers om 03.30 u. op een pikdonkere trein gezet. Een uur later stopte de trein in Heist-op-den-Berg. Langs Schriek trokken ze naar Grootlo. Daar bleef het 5de Linie als reserve. Uiteindelijk zat Leon met het 1ste Bataljon in de voorposten op de lijn Rotselaar - Wakkerzeel. Op 10 september richtte de 5de Brigade Werchter in als bruggenhoofd. Het 1ste Bataljon moest de Steenweg naar

Wakkerzeel bewaken in de omgeving van de brug op de baan van Werchter naar Rotselaar. Enkele bataljons raakten slaags met de Duitsers maar de vijandelijke hoofdmacht bleef nog altijd verborgen. Rond 11.00 u. moesten het 1ste en het 3de Bataljon van het 5de Linie het bruggenhoofd te Werchter bezet houden. Om 14.00 u. werden ze afgelost en trokken ze richting Leuven. Ter hoogte van het station van Rotselaar waren ze getuige van de terugtocht van het 6de en het 26ste Linie. 's Anderendaags nam de intensiteit van de gevechten af. Op 11 september organiseerde de 5de Brigade een stelling in Wezemaal. Het 5de Linie lag op het front Wezemaal - Heikant (ongeveer 3 km ten noorden van Wezemaal). (7)

Omgeving van Rotselaar, Wakkerzeel, Wijgmaal en Werchter met de aanduiding van het verloop van de aanval (8)

Op 12 september beval de Commandant van de 2de Divisie dat 'de 5de Brigade naar Beversluis, Rotselaar en Molen moest oprukken en Wijgmaal en de verdedigingswerken ten westen van de Dijle moest aanvallen'. De voorhoede moest de brug te Molen om 06.30 u. bereiken. Om 05.30 u. trok het 5de Linie in colonne op langs Beversluis. Het 1ste Bataljon marcheerde op kop. Om 06.45 u. trok Leon met het 1ste Bataljon over de bruggen te Molen (een gehucht ten zuidoosten van Rotselaar rond de bruggen over de Dijle) en vielen ze de Duitse infanteriestelling aan. Een felle strijd barstte los. Gesteund door artillerie en mitrailleurvuur voerden de Duitsers een tegenaanval uit. De commandant meldde zware verliezen en vroeg dringend versterking in troep en munitie. Ondanks het inzetten van het 2de en het 3de Bataljon werd de Belgische opmars gestopt. Het 5de Linie kon slechts met zeer veel moeite de stelling houden. Om 10.00 u. was de situatie zeer hachelijk. Terwijl het 3de Bataljon vast zat op de stelling moest het 1ste Bataljon terugwijken. Ze hadden zware verliezen geleden tussen de Walestraat en Wijgmaal. Gebrek aan leiding (omdat verschillende officieren gedood waren) en een ernstig munitietekort braken de wil van de soldaten. De Duitse opmars was niet meer te stuiten. Rond 10.30 u. vluchtten het 1ste en het 2de Bataljon langs de Dijle naar Werchter. Andere soldaten probeerden de Dijle over te zwemmen; velen verdronken. Uiteindelijk zakten beide bataljons ordeloos en verslagen af naar Schriek. (7)

De situatie rond 'Molen' te Rotselaar (tijdstippen tussen haakjes) (7)

De brief van 6 september was het laatste nieuws dat de ouders van Leon gekregen hadden. Zijn ouders werden ongerust. Op 1 november schreef een wanhopige moeder een brief aan haar enig kind waar ze in weken geen nieuws meer had van ontvangen.

De woorden van een wanhopige moeder (2)

Léon

Voilà 7 semaines que nous n'avons plus reçu de vos nouvelles et avons appris par un de vos camarades que vous êtes prisonnier de guerre en Allemagne nous espérons que tout va bien chez nous aussi tout va à merveille.

Bonne nuit, de compliments et à bientôt
Votr. Mère

Heusden le 1 Novembre 1914.
Répondre à l'adresse.
S. de Clercq
Poste. Restante
Gand.

Een lange en (uitzichtloze?) zoektocht was begonnen. Kennissen gingen op zoek. De familie verzamelde informatie bij de Duitse bezetter. Was Leon gekwetst? Het Rode Kruis beloofde te zullen zoeken. Was Leon krijgsgevangene? Neen! De Duitsers konden hem ook niet vinden tussen de krijgsgevangenen. Leon bleef 'onvindbaar'. (2)

Na veel berichten die telkens weer (valse) hoop gaven, aanvaardden ze uiteindelijk de realiteit. Weer begon een lange, lastige en moeilijke zoektocht: heeft Leon een bekend graf? Bij de soldaten die in de omgeving van Leuven waren begraven vermeldde de krant het stamnummer van Leon (van het 2de Linierement). De naam klopte echter niet. De zoektocht van de ouders bleef duren tot een hele tijd na de oorlog.

JOSEF NAAR BOUCHOUT GEWEEST LEON NIET GEVONDEN VOLGENS
INLICHTINGEN NAAR HUIS DERKELYK ZAG JOSEF DEZEL WEEK KOMEN
MET VERDERE UITLEG

Zentralkomitee der Deutschen Vereine vom Roten Kreuz.
Abteilung für Gefangenenfürsorge.
Nr. VII 20287.
Erwidern auf die Anfrage vom 6. Jan. 1915.
Berlin SW., den 12. Jan. 1915.
Abgeordnetenhaus.

Wir werden über den in der Anfrage Genannten Nachforschungen anstellen und Ihnen über den Erfolg Nachricht geben.

Auf das Schreiben vom 27. 11. 1915 teile ich mit,
dass die angestellten Ermittlungen nach dem Leon De Clercq
zu keinem Ergebnis geführt haben.

Gesneuveldde Soldaten.
TWEDE LIJST
van Belgische soldaten, begraven te
LEUVEN en OMTREK.

T. Cappact, 7^e linie, 56988, van Meerdonk, gesneuveld te Kessel-Loo.
F. Claretout, 7^e linie, 55467, van Oeren, gevallen te Kessel-Loo.
Isidoor Cotinny, 5^e linie, 55087, van Gent, gesneuveld te Herent.
De Vrieze, 5^e linie, 53982, van Waardamme, gesneuveld te Wackerzeel.
Dewan, 10^e linie, van Dendermonde, gevallen te Wackerzeel.
M. De Vos, 5^e linie, 96580, van Exaarde, gevallen te Herent.
L. De Boo, 5^e linie, 57061, van Brugge, gesneuveld te Herent.
De Buckelaer, 5^e linie, 53006 van 's Gravenwezel, gevallen te Herent.
X De Schryver, 5^e linie, 57370, van Buggenhout, idem.
Deckers, 5^e linie, 58234, van Kalloo, gevallen te Rotselaar.

Doodlopende sporen in de zoektocht naar Leon: kennissen, Rode Kruis, de Duitse bezetter (links) en de lijst met gesneuveldde soldaten begraven in de regio Leuven (2)

Vader De Clercq schreef verschillende brieven om te kunnen ontdekken wat het lot van zijn vermiste was.

Op verscheen in het blad "Het Volk", van Gent
eene lijst van gesneuveld Belgische soldaten in den slag van
Rotselaar gesneuveld en te Rotselaar begraven,
daeronder stonde vermeld:
Matrikuuln^o 57376... 5de linie, behoorende aan den soldaat
Deschepper van Buggenhout, begraven onder
nr 40 te Rotselaar.
Ingezien de verwarring die toen heerschte, veranderde hij niet
aan kleren, noch van matrikuulnummer, zooals het had behooren
te zijn, maar deed zynen dienst in uniform van het 2de linie.

"Op ... verscheen in het blad "Het Volk van Gent" eene lijst van gesneuveld Belgische soldaten in den slag van Rotselaar gesneuveld en te Rotselaar begraven.

Daaronder stonden vermeld:

Matrikuulnummer: 57376 5de Linie, behoorende aan den soldaat Deschepper van Buggenhout, begraven onder nr 40 te Rotselaar"

"Ingezien de verwarring die toen heerschte, veranderde hij niet van kleren noch van matrikuulnummer zoals het had behooren te zijn, maar deed zijnen dienst in uniform van het 2de linie"

Fragmenten uit brieven die Gustaaf De Clercq schreef om het lot van zijn zoon te achterhalen (2)

Er was enige verwarring. Waarschijnlijk veranderde Leon bij zijn aanmelden bij het 5de Linie (eind augustus 1914) niet van kledij en behield hij zijn uniform (en stamnummer) van het 2de Linie waar hij zijn legerdienst had gedaan. Uiteindelijk leverde de zoektocht toch een beetje troost op. Leon was inderdaad gesneuveld maar zijn graf werd gevonden: hij was begraven op de Belgische Militaire Begraafplaats van Rotselaar. Op 18 juli 1924 werd het stoffelijk overschot van Leon ontgraven en overgebracht naar de Belgische Militaire Begraafplaats van Veltem-Beisem: Leon rust in graf 499. (5)

Omdat er geen overlijdensakte werd opgesteld sprak de Rechtbank van Eerste Aanleg op 16 januari 1924 een vonnis op rekest uit dat het 'volgens bijgaande stukken het voor vaststaand diende gehouden dat' Leon sneuvelde te Rotselaar op 12 september 1914. Deze uitspraak werd in 1924 ingeschreven in de Burgerlijke Stand van Heusden. (9)

Een zeer zakelijk opgestelde brief bracht de ouders op de hoogte van de nalatenschap van hun zoon Leon. Uiteindelijk kregen zijn ouders de nalatenschap van Leon: een bebloed kraagje en een koperen muntstuk van 5 cent. Leon kreeg geen frontstrepen. (4)

Sektie : « NALATENSCHAPPEN »

BOEDELBESCHRIJVING

N° 2. 106/3
Inde ten runde van het antwoord, datum en
nummer dezes te herinneren.

der voorwerpen welke toebehoord hebben aan *De Clercq*
Leon, soldaat 2^e linieregiment
gestorven voor België

een col, een stuk van 0,05 cm

Oorspronkelijke begraafplaats van de gesneuvelde soldaten te Rotselaar (links)
en de nalatenschap van Leon (gedateerd 24 augustus 1924) (2)

O Heer, Gij hebt den schat van ons leven ontnomen...
de vreugde onzer harten is verdwenen en onze voldoening is
rouw veranderd... Hetgeen ons troost, is dat Gij
onze Vader zijt... Uw heilige wil geschiede!

†
BID VOOR DE ZIEL
van Mijnheer

Léon-Auguste-Joseph DE CLERCQ
zoon van
Mijnheer Gustaaf en Dame Octavie Waeyenberge,
soldaat bij het 5e linieregiment,
geboren te Heusden den 22 Mei 1891 en verdwenen te Rotselaar (Bra-
bant) den 12 September 1914. Hij was schrijver van het Genootschap
van den H. Vincentius a Paulo te Heusden.

Deze voorbeeldige jongeling was rechtschapen van
hert... Hij was een deftige burger, een getrouwe vriend,
een ware katholiek, teederlijk de waarheden Gods en de
Kerk van Christus beminne... Ook maakte de bemin-
nelijkheid van zijn karakter hem vele vrienden en de
edele gevoelens van zijn hert verwierven hem de alge-
meene achting.

De toekomst lachte hem toe... Waarom, o Heer, hebt
gij hem zoo vroeg aan onze liefde ontrukkt? Omdat hij U
aangenaam was en opdat de boosheid der wereld zijne
reine ziel niet zou bevleken.

Beminde Ouders en Bloedverwanten, smartelijk is het
van elkanderte moeten scheiden wanneer wij mochten
verhopen te zamen nog vele jaren in wederzijdsche liefde
te mogen doorbrengen... Doch, Gods wil geschiede! Hier,
in den Hemel zal ik u beminnen gelijk ik u op aarde
bemind heb! Hier, zal ik voor u bidden, u verwachten!
Dank voor uwe teedere zorgen en tot wederziens in den
Hemel.

O Almachtige God, wien het behaagde ons duurbaar
kind ten offer te vragen voor het heil van 't vaderland,
ontvang zijne ziel in genade.

R. I. P.

Gedachtenisprentje van Leon (10) en de grafsteen van Leon te Veltem-Beisem
(bij Leuven) (foto Luc Donners, 2014)

In Rotselaar is een straat genoemd naar het 5de Linieregiment dat aan 'de Molen' fel strijd heeft geleverd. In de Vijfde Liniestraat werd ook een monument opgericht om de gebeurtenissen van 12 september 1914 in ere te houden en om hulde te brengen aan de daar gesneuvelde soldaten. Leon was er één van.

Monument in de Vijfde Liniestraat in Rotselaar ter ere van de gesneuvelden van 12 september 1914 (foto Luc Donners, 2014)

Noten

- ¹ Burgerlijke Stand Heusden, Geboorteakte 1891/49, Gemeentelijk Archief Destelbergen
- ² Verzameling (en getuigenis) van wijlen mevrouw Marie-Anne De Clercq, Heusden
- ³ Bevolkingsregister Heusden, boekdeel 2 f° 201, Gemeentelijk Archief Destelbergen
- ⁴ DHRG - HRA-E/N Arch. Evere, dossiernummer 3241146
- ⁵ Fiche Dienst Oorlogsgraven (<http://files.warveterans.be/pdf/A15/7066.PDF> - geraadpleegd op 8 april 2017)
- ⁶ De historiek van het 5de Linie Regiment, Koninklijk Legermuseum Brussel, Au-9355
- ⁷ Moerman, C. (19..), *De slag aan de Molen te Rotselaar*
- ⁸ Forum Eerste Wereldoorlog (topic 5936). Geraadpleegd op 20 december 2014 via <http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/viewtopic.php?t=5936>
- ⁹ Burgerlijke Stand Heusden, Overlijdensakte 1924/11, Gemeentelijk Archief Destelbergen
- ¹⁰ Verzameling van de heer Gaston Raman, Heusden (Destelbergen)